

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสมมติฐาน

เสรีภาพของหนังสือพิมพ์

ในสภาพสังคมปัจจุบัน หนังสือพิมพ์นับว่าเป็นสื่อมวลชนที่มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมาก ในการทำหน้าที่แสวงหาข่าวสารและเผยแพร่รายงานข่าวสารต่าง ๆ สู่ประชาชนให้รับทราบ

ในการดำเนินกิจการหนังสือพิมพ์ เสรีภาพนับว่าเป็นหัวใจอันสำคัญยิ่งของหนังสือพิมพ์ เสรีภาพเป็นสิ่งที่ขาดเสียมิได้ เมื่อเสรีภาพของหนังสือพิมพ์มีความสำคัญเช่นนี้ จึงก่อให้เกิดปัญหา ขึ้นมาว่า จะมีเสรีภาพประการใดบ้างที่หนังสือพิมพ์ต้องการและได้รับการรับรองคุ้มครองเพื่อให้ การดำเนินงานของหนังสือพิมพ์มีประสิทธิภาพสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน ซึ่งจากการศึกษาของ James Russell Wiggins (อ้างถึงใน วรวิทย์ ฤทธิพิศ ,2538 : 20-21)เสนอว่า เสรีภาพของหนังสือพิมพ์ควรประกอบด้วยเสรีภาพสำคัญ 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1. เสรีภาพในข่าวสาร (Freedom of Information)

เสรีภาพในการแสวงหาข่าวสารมีความสำคัญอย่างมากต่อกิจการหนังสือพิมพ์และ ประชาชนในการเสนอและรับรู้ข่าวสาร ในสังคมประชาธิปไตย สิทธิที่จะรับรู้ ของประชาชน (Right to Know) เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งและผู้ที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางนำความรู้ข่าวสารไปสู่ ประชาชนก็คือ สื่อมวลชนรวมทั้งหนังสือพิมพ์ ด้วยเหตุนี้ สื่อมวลชนจึงได้รับการปกป้องเสรี ภาพในด้านนี้เป็นอย่างมาก

2. เสรีภาพในการพิมพ์ (Freedom of Printing)

เสรีภาพในข้อนี้ คือ หนังสือพิมพ์จะต้องมีเสรีภาพในการพิมพ์โดยปราศจากการ เซนเซอร์หรือตรวจข่าวก่อนตีพิมพ์

3. เสรีภาพในการวิพากษ์วิจารณ์ (Freedom of Criticism)

หน้าที่ประการหนึ่งของหนังสือพิมพ์ ก็คือ การทำหน้าที่เป็นผู้คอยควบคุมสอดส่องการปฏิบัติงานของรัฐบาล การที่จะให้การควบคุมสอดส่องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ก็ต่อเมื่อมีการเปิดโอกาสให้หนังสือพิมพ์ได้เสนอข่าว วิพากษ์วิจารณ์กันได้อย่างกว้างขวางเสรี

4. เสรีภาพในการจำหน่ายจ่ายแจก (Freedom of Dissemination)

เสรีภาพในการจำหน่ายจ่ายแจก นับว่าเป็นเสรีภาพที่สำคัญอีกประการหนึ่ง เพราะแม้ว่า หนังสือพิมพ์จะได้รับเสรีภาพทั้ง 3 ประการข้างต้นโดยครบถ้วนก็ตาม แต่หากหนังสือพิมพ์ขาดเสียซึ่งเสรีภาพในการจำหน่ายจ่ายแจกแล้ว เสรีภาพที่ได้รับมาทั้ง 3 ประการก็จะไร้ความหมายโดยสิ้นเชิง

ในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย เป็นที่ยอมรับกันว่า เสรีภาพของสื่อมวลชนในการพูด การเขียน การพิมพ์และการโฆษณาเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะต้องรับรองคุ้มครองให้มี โดยถือว่า เป็นการให้หลักประกันอันสำคัญยิ่งในฐานะเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นมูลฐานของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญ นอกจากรัฐธรรมนูญแล้ว ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนข้อ 19 ขององค์การยูเนสโก ได้กล่าวไว้ว่า (วรวิทย์ ฤทธิพิศ, 2538 : 28-29)

1. ทุกคนมีสิทธิที่จะถือเอาความคิดเห็นโดยปราศจากการแทรกแซง
2. ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงออก สิทธินี้รวมถึงเสรีภาพในการแสวงหา รับ แจก จำหน่ายข่าวสารและความคิดเห็นทุกชนิด โดยไม่คำนึงถึงเขตแดน ไม่ว่าจะเป็นในรูปการพูด การเขียน หรือการพิมพ์ ศิลปะหรือการสื่อสารอย่างอื่นตามแต่จะเลือกใช้
3. การใช้สิทธิเสรีภาพดังที่บัญญัติไว้ในข้อ 2 ของมาตรานี้ จะต้องกระทำด้วยหน้าที่และความรับผิดชอบพิเศษ การจำกัดสิทธิเสรีภาพนี้จะกระทำได้แต่เฉพาะอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อความจำเป็นต่อ
 - 1) การเคารพในสิทธิหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น
 - 2) เพื่อรักษาความมั่นคงแห่งชาติหรือความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือสุขภาพของประชาชนหรือศีลธรรมอันดีงาม

จะเห็นได้ว่า สติธิเสรีภาพดังกล่าวไม่ใช่สติธิเสรีภาพที่มีอยู่โดยเด็ดขาดปราศจากข้อจำกัด แต่อย่างใด แต่เป็นสติธิเสรีภาพที่จะต้องมีขีดจำกัดด้วย โดยแนวความคิดของทฤษฎี ความรับผิดชอบทางสังคมได้ก่อกำเนิดขึ้นในศตวรรษที่ 20 โดยที่แนวความคิดที่ว่านี้ สื่อมวลชน ต้องมีขอบข่ายความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของตนภายใต้กฎหมายของรัฐและปฏิบัติตน ตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ ซึ่งภาระหน้าที่ของสื่อมวลชน ในระบบนี้ได้ถูกกำหนดไว้ 6 ประการ ดังนี้ (วิไลลักษณ์ แสงสุขเจริญ , 2539 : 18)

- 1) สนับสนุนระบบการเมืองด้วยการเสนอข่าว การอภิปรายและโต้แย้งเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของสาธารณะ
- 2) เพิ่มพูนสติปัญญาของสาธารณชนเพื่อให้มีความสามารถในการปกครองตนเอง
- 3) ปกป้องสิทธิต่าง ๆ ของปัจเจกชนด้วยการทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมรัฐบาล
- 4) สนับสนุนระบบเศรษฐกิจโดยมีหน้าที่คือ จัดให้ผู้ซื้อและผู้ขายโฆษณาและสินค้าต่าง ๆ ได้มาพบกันด้วยการใช้สื่อการโฆษณา
- 5) ให้ความบันเทิง
- 6) รักษาฐานะในทางการเงินของตนเองให้มั่นคงพอที่จะได้เป็นเสรีจากความกดดันต่าง ๆ ของกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ

ทั้ง 6 ประการนี้ คือ ภาระหน้าที่ที่สื่อมวลชนในระบบนี้จะต้องกระทำต่อสังคม

สติธิและเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย

สำหรับประเทศไทย การจะถือว่าประชาชนได้รับหลักประกันสติธิและเสรีภาพมากเท่าใดก็ได้จากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสติธิเสรีภาพของสื่อมวลชนโดยถือเป็นสติธิเสรีภาพขั้นมูลฐานของประชาชนที่ควรได้รับการรับรองและคุ้มครองไว้ซึ่งในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 (ฉบับประชาชน) ได้บัญญัติรับรองเกี่ยวกับสติธิเสรีภาพไว้ดังนี้

" มาตรา 39 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นโดยการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณาและสื่อความหมายโดยวิธีอื่น ๆ

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือการสั่งปิดโรงพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียง หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ เพื่อลดรอนเสรีภาพตามมาตรานี้จะกระทำมิได้....."

จะเห็นได้ว่า สิทธิเสรีภาพดังกล่าวนี้ไม่ใช่สิทธิเสรีภาพที่เด็ดขาด แต่เป็นสิทธิเสรีภาพที่อาจถูกจำกัดได้ตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในวรรค 2 กล่าวคือ การจำกัดเสรีภาพนั้นสามารถกระทำมิได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนและเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจ จุดนี้ชี้ให้เห็นว่า แม้สื่อมวลชนหรือหนังสือพิมพ์จะมีเสรีภาพเพียงใดก็ตาม แต่ก็ต้องมีความรับผิดชอบภายใต้ขอบข่ายของกฎหมายที่บัญญัติไว้ ซึ่งนอกจากหนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนจะต้องรับผิดชอบทางกฎหมายแล้ว หนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนในระบบนี้ยังต้องมีความรับผิดชอบต่อจริยธรรมด้วย ถึงแม้ว่าความรับผิดชอบต่อจริยธรรมจะไม่มีบทลงโทษผู้กระทำผิด แต่ความรับผิดชอบต่อจริยธรรมก็เป็นหลักในการควบคุมตนเองของสื่อมวลชน รวมทั้งหนังสือพิมพ์ให้ปฏิบัติตามหน้าที่ตามบทบาทที่ได้รับมอบหมายมาจากสาธารณชนเพื่อให้ได้รับความเชื่อถือ ศรัทธาจากประชาชน

สิทธิที่จะรับรู้ข่าวสาร และ สิทธิส่วนบุคคล

ในสังคมประชาธิปไตย สิทธิของสาธารณชนที่จะรับรู้ข่าวสารเป็นสิทธิที่พึงได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมให้มากที่สุดภายใต้กฎข้อบังคับของสังคมประชาธิปไตย แต่สิทธินี้ก็เช่นเดียวกับสิทธิเสรีภาพของบุคคล กล่าวคือ ไม่ใช่เป็นสิทธิที่มีอยู่โดยเด็ดขาดปราศจากข้อจำกัดแต่อย่างใด เพราะบรรดาข่าวสารต่าง ๆ ถ้าจะให้ให้นำออกมาเปิดเผยแก่ประชาชนได้ทั้งหมดหรือบางประการก็อาจเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐหรืออาจเป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนตัวของบุคคลอื่นได้

แม้ว่าสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนรวมทั้งหนังสือพิมพ์จะมีความสำคัญในการตอบสนองสิทธิของประชาชนที่จะรับรู้ข่าวสาร แต่การสนองสิทธิของประชาชนเช่นนี้ บางครั้งอาจนำไปสู่ข้อขัดแย้งต่อสิทธิเสรีภาพส่วนอื่น ๆ โดยมีการเสนอข่าวที่อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิของบุคคลอื่นหรือกระทบกระเทือนต่อสิทธิผลประโยชน์ของรัฐ ด้วยเหตุนี้ สิทธิเสรีภาพดังกล่าวนี้จึงมีข้อจำกัด ซึ่งข้อจำกัดนี้ก็เข้าไปเพื่อเป็นการรักษาสิทธิหรือประโยชน์ที่ขัดแย้งกันให้อยู่ในลักษณะของความพอดี กล่าวคือ อยู่ในขอบเขต ไม่กระทบกระเทือนสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น ๆ ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีและความมั่นคงแห่งชาติ เพราะเสรีภาพใด ๆ ก็ตาม หากไม่มีขอบเขตจำกัดเสียบ้าง สังคมก็จะหาความปกติสุขไม่ได้ (วรวิทย์ ฤทธิพิศ, 2538 : 61-62)

อย่างไรก็ดี จากหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ที่ต้องทำหน้าที่เสนอข่าวเพื่อสนองสิทธิของประชาชนที่จะรับรู้ หลายต่อหลายครั้ง การทำหน้าที่นี้ทำให้นักหนังสือพิมพ์มีโอกาสที่จะกระทำการล่วงละเมิดสิทธิส่วนตัวของบุคคลอื่นได้บ่อยครั้ง เพราะหนังสือพิมพ์มีหน้าที่ต้องแสวงหาข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ให้มากที่สุดเพื่อนำมาเผยแพร่แก่ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องส่วนตัวของบุคคลที่มีชื่อเสียงทั้งในวงการการเมืองและวงการบันเทิง ซึ่งเป็นเรื่องที่ประชาชนสนใจใคร่รู้

การพยายามเป็นนักข่าว นักหนังสือพิมพ์ที่ดีจึงกลายเป็นเรื่องที่ทำให้นักหนังสือพิมพ์ต้องล่วงละเมิดต่อสิทธิส่วนตัวของบุคคลอื่นได้เสมอ เพราะเรื่องความเป็นส่วนตัวนั้นเกิดจากความขัดแย้งระหว่างสิทธิทั้ง 2 ชนิดอยู่ตลอดเวลา คือ สิทธิในการแสวงหาข่าวสารหรือสิทธิในการรับรู้ (Right to Know) กับ สิทธิในชีวิตส่วนตัวของปัจเจกบุคคล (Right to Privacy) ซึ่งสิทธิทั้งสองอย่างนี้ต่างมีความสำคัญด้วยกันทั้งคู่ ขึ้นอยู่กับว่า เมื่อใดสิทธิไหนสำคัญกว่ากัน ซึ่งก็หาความแน่นอนและคงที่มีได้ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และเวลา (กฤตยชญ์ ศิริเขต, 2532 : 412)

จะเห็นได้ว่า การเป็นนักหนังสือพิมพ์มักจะต้องเผชิญกับการตัดสินใจทางจริยธรรมอยู่เสมอ ซึ่งการตัดสินใจทางจริยธรรมนั้น เรื่องที่นักหนังสือพิมพ์ต้องตัดสินใจมักจะเป็นเรื่องที่ยุ่งยากและซับซ้อน เพราะนอกจากจะต้องพิจารณาผลกระทบที่เกิดกับสังคมและบุคคลที่ตกเป็นข่าวแล้ว ยังต้องหันมาพิจารณาถึงหน้าที่ที่นักหนังสือพิมพ์ต้องปฏิบัติต่อสาธารณชน รวมทั้งคำนึงถึงความชอบธรรมอีกด้วย ซึ่งการตัดสินใจทางจริยธรรมนี้เป็นเหตุการณ์ที่นักหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องเผชิญอยู่ทุกวันไม่ว่าจากการเขียนข่าว การบรรณาธิกรณ หรือจากการพิจารณาคัดเลือกภาพที่ลงตีพิมพ์ ฯลฯ (Black, Steele และ Barney, 1995 : 39)

ปัญหาเรื่องของการตัดสินใจทางจริยธรรม จากการที่นักหนังสือพิมพ์ต้องชั่งน้ำหนัก ระหว่างหน้าที่ที่ต้องทำ กับ ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลหรือสังคม จึงเป็นเรื่องที่ยากต่อการตัดสินใจ ซึ่งหากนักหนังสือพิมพ์ตัดสินใจผิดพลาดไป ผลกระทบที่จะเกิดกับบุคคลและสังคม ก็จะมีเป็นอย่างมาก เพราะหนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลอย่างกว้างขวาง ข่าวสารที่เผยแพร่ออกไปสามารถทำลายสังคมได้ทั้งศีลธรรมจรรยา ความมั่นคงของรัฐ การเสนอข่าวที่ไม่ระมัดระวังอาจก่อให้เกิดความไม่สงบในประเทศได้

ปัจจัยที่มีผลทำให้หนังสือพิมพ์ขาดความรับผิดชอบ

ปัญหาการขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ยังเป็นเรื่องที่มีปรากฏให้เห็นกันอยู่ โดยปัญหาทางจริยธรรมที่พบส่วนใหญ่เป็นเรื่องของความเป็นกลาง การแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตัวเอง และการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล (Mills , 1983 : 591 - 592) ปัญหาทางจริยธรรมเหล่านี้ล้วนเป็นเรื่องที่มีการวิพากษ์วิจารณ์กันเป็นอย่างมาก

หากจะว่าไปแล้ว สาเหตุของการเกิดปัญหาการขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ ไม่ได้เกิดจากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเพียงประการเดียว การขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์เกิดขึ้นมาจากเหตุปัจจัยหลายประการ อันได้แก่ ปัจจัยอันเกิดจากเป้าหมายในการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ เนื่องจากธุรกิจหนังสือพิมพ์มีการดำเนินงานในรูปแบบของธุรกิจเอกชน ผลประโยชน์ทางธุรกิจ (กำไร) จึงเป็นเป้าหมายสำคัญในการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ จาก การที่ผลประโยชน์ทางธุรกิจเป็นเป้าหมายสำคัญในการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ ทำให้นักหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องเผชิญแรงกดดันทางธุรกิจหลายรูปแบบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งแรงกดดันเหล่านี้บางครั้งผลักดันให้การเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ออกมาในรูปแบบที่ก่อให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์จากประชาชนถึงความไม่เหมาะสมและเป็นปัญหาทางด้านความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์อยู่บ่อยครั้ง

ปัจจัยอันเกิดจากธรรมชาติในการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลก่อให้เกิดปัญหาการขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ กล่าวคือ ธรรมชาติในการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์เป็นงานที่ต้องแข่งกับเวลา จากความรีบเร่งนี้เองในบางครั้งก็อาจเกิดข้อผิดพลาดในการนำเสนอข่าวได้ ยิ่งการแข่งขันของหนังสือพิมพ์มีสูงเท่าไร การรีบเร่งที่จะเสนอข่าวให้ทันความต้องการยิ่งมีมากเท่านั้น จากความรีบเร่งในการผลิตทำให้บางครั้งนักหนังสือพิมพ์ไม่มีเวลา

ตรวจสอบข้อเท็จจริงให้ถูกต้องเสียก่อนที่จะนำเสนอจึงก่อให้เกิดข้อผิดพลาดและนำไปสู่การวิพากษ์วิจารณ์ ด้วยเหตุนี้แรงกดดันในเรื่องของข้อจำกัดทางด้านเวลา และความรีบเร่งในการผลิตจึงเป็นปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของหนังสือพิมพ์ที่ยากจะหลีกเลี่ยงได้

ส่วนในเรื่องของการควบคุมตรวจสอบหนังสือพิมพ์โดยองค์กรต่าง ๆ เช่น สมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์ด้วยกันเอง และสื่อมวลชนประเภทอื่น ๆ ยังไม่มีการควบคุมที่เข้มงวดเพียงพอหรือมีการควบคุมตรวจสอบที่น้อยเกินไป สำหรับในส่วนของมาตรการและกลไกในการควบคุมหนังสือพิมพ์โดยกฎหมายและจรรยาบรรณก็ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร นอกจากนี้แล้วการขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ยังเกิดจากปัจจัยส่วนบุคคลของตัวนักหนังสือพิมพ์เองอีกด้วย ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นสาเหตุที่มีส่วนทำให้นักหนังสือพิมพ์ขาดความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งรายละเอียดต่าง ๆ ดังกล่าวนี้จะได้กล่าวถึงกันต่อไป

ปัจจัยอันเกิดจากเป้าหมายในการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์

ในการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ เป้าหมายที่สำคัญในการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์มี 2 ประการ ประการแรก หนังสือพิมพ์ต้องทำหน้าที่รับใช้ประชาชนในฐานะสถาบันสาธารณะ นอกจากนี้เป้าหมายอีกประการหนึ่งก็คือ การแสวงหาผลกำไรเพื่อให้ธุรกิจดำเนินต่อไปได้ เนื่องจากองค์กรหนังสือพิมพ์มีรูปแบบการดำเนินงานแบบธุรกิจเอกชน ซึ่งการดำเนินงานในรูปแบบธุรกิจเอกชนภายใต้ระบบทุนนิยม การแสวงหาผลประโยชน์ (กำไร) เป็นเป้าหมายสำคัญของการดำเนินงาน จะเห็นได้ว่า เป้าหมายของการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ประการที่กล่าวมานี้เป็นสิ่งที่มีความขัดแย้งกันอยู่ภายในตัวของมันเอง เป้าหมายหนึ่งทำเพื่อผลประโยชน์ของสาธารณะ ในขณะที่อีกเป้าหมายหนึ่งทำเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจของตนเอง จากความขัดแย้งนี้ก็เป็นปัญหาที่สำคัญ เพราะการจะเลือกเป้าหมายใดเพียงเป้าหมายหนึ่งนั้นทำได้ยาก การที่จะเลือกทำเพื่อสาธารณะโดยไม่สนใจแสวงหาผลกำไรก็ทำไม่ได้ เพราะหากไม่มีกำไรเพื่อใช้ในการดำเนินงาน ธุรกิจหนังสือพิมพ์ก็อยู่ไม่ได้ เรื่องของผลประโยชน์ทางธุรกิจจึงเป็นเรื่องที่นักหนังสือพิมพ์ให้ความตระหนักถึง โดยเฉพาะเจ้าของหรือนายทุนของหนังสือพิมพ์จะให้ความสนใจกับเรื่องนี้เป็นอย่างมาก

จากการที่ผลประโยชน์ทางธุรกิจเป็นเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งในการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ ด้วยเหตุนี้หลายต่อหลายครั้งเราจะเห็นว่า การเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์มีการเสนอข่าวสารและความคิดเห็นที่คำนึงถึงผลประโยชน์ของตนเองมากกว่าคำนึงถึงผลกระทบต่อประชาชน หนังสือพิมพ์มุ่งหวังผลประโยชน์ทางการค้ามากกว่าการให้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์และถูกถ้วนแก่ประชาชน (สื่อมวลชนปริทัศน์ , 2528 : 19)

จากการที่ผลประโยชน์ทางธุรกิจเป็นเป้าหมายสำคัญในการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ ทำให้หลายต่อหลายครั้งที่การทำงานของนักหนังสือพิมพ์ต้องเผชิญปัญหาและอุปสรรคอันเนื่องมาจากแรงกดดันทางธุรกิจในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งแรงกดดันเหล่านี้มีส่วนผลักดันให้การเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ในบางครั้งออกมาในรูปแบบที่ไม่ถูกต้อง เหมาะสม เป็นการนำไปเพื่อผลประโยชน์ขององค์กรหนังสือพิมพ์ของตนหรือเพื่อตัวของเจ้าของหรือนายทุนมากกว่านำไปเพื่อผลประโยชน์ของสาธารณะ

แรงกดดันทางธุรกิจที่มีส่วนผลักดันก่อให้เกิดปัญหาการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ได้แก่

แรงกดดันทางธุรกิจจากการแข่งขันของหนังสือพิมพ์

จากการดำเนินงานแบบธุรกิจเอกชนภายใต้ระบบทุนนิยม การแข่งขันนับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญ การแข่งขันของธุรกิจหนังสือพิมพ์ในทุกวันนี้มีทั้ง 2 ทาง ในทางหนึ่ง คือ แข่งขันกันในด้านคุณภาพ และอีกทางคือ การแข่งขันกันเสนอข่าวเพื่อเพิ่มยอดจำหน่าย เช่น ข่าวอาชญากรรม ข่าวเรื่องเพศ ความรุนแรง อุบัติเหตุ ซึ่งเป็นข่าวที่ประชาชนสนใจ ในการเสนอข่าวประเภทนี้มีทั้งผลดีและผลเสีย ผลดี คือเป็นอุทาหรณ์ให้กับผู้อ่านทั่วไปได้ระวัง และเป็นการเตือนภัยแก่เจ้าหน้าที่ให้หันมาสนใจป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น ส่วนผลเสีย คือ อาจเกิดพฤติกรรมเลียนแบบหรือนำไปสู่ความเสื่อมทรามทางสภาพจิตใจของผู้อ่าน

ในการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์ต้องเผชิญกับแรงกดดันทางธุรกิจ อันเนื่องมาจากการแข่งขันของหนังสือพิมพ์ Shoemaker และ Reese (1991) กล่าวไว้ว่า การแข่งขันทางธุรกิจเป็นแรงกดดันที่นักหนังสือพิมพ์ต้องเผชิญ การตัดสินใจทางจริยธรรมในการ

เลือกกระทำจะต้องคำนึงถึงการแข่งขัน โดยที่นักหนังสือพิมพ์จะต้องหาทางพยายามดึงดูดความสนใจของผู้อ่านให้มาอ่านเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ของคนให้มากที่สุด

แนวทางหนึ่งที่หนังสือพิมพ์เลือกใช้ก็คือ การเสนอเรื่องที่คนให้ความสนใจ (Human Interest) เช่น เรื่องเพศ ความรุนแรง เรื่องที่หวือหวา เร้าอารมณ์ การเสนอเรื่องเหล่านี้ไม่ได้มีสาระหรือช่วยยกระดับความรู้ของผู้อ่าน กลับทำให้เกิดความเสื่อมทรามทางศีลธรรมในจิตใจผู้อ่าน

Fink (1995 :188) กล่าวไว้ว่า แรงกดดันจากการแข่งขันเพื่อเพิ่มยอดจำหน่ายจะนำไปสู่การสร้างเรื่องที่หวือหวา เร้าอารมณ์ ไม่มีจริยธรรมและไร้ความรับผิดชอบ ซึ่งก็สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mills (1983) ที่ศึกษาเรื่อง Newspaper Ethics : A Qualitative Study ที่พบว่า แรงกดดันจากการแข่งขันอย่างหนักจะนำไปสู่เรื่องที่เกินจริง หวือหวา ไร้สาระ

ในส่วนของธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ (2529: 899) ได้กล่าวไว้ใน ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์ ว่า เนื่องจากสื่อสิ่งพิมพ์ดำเนินการในรูปแบบเอกชน จึงต้องมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งนอกเหนือจากการรับใช้ประชาชน คือ การอยู่รอดหรือการแสวงหากำไร เนื้อหาของสื่อสิ่งพิมพ์ที่ออกมาจะมีคุณภาพหรือไม่ ก็อยู่ในจรรยาบรรณวิชาชีพ หากมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อตอบสนองความต้องการส่วนตัว เนื้อหาของสื่อสิ่งพิมพ์จะออกมาในรูปแบบที่ไม่มีคุณภาพและเป็นไปในด้านข่าวสารเนื้อหาสาระหาประโยชน์ไม่ได้ หรือเต็มไปด้วยโฆษณาแจ้งความ และพฤติกรรมของบุคคลก็จะแสวงหาผลประโยชน์ส่วนบุคคลโดยไม่คำนึงถึงจรรยาบรรณวิชาชีพ

และในงานวิจัยของ ธงชัย มหาไศรภพ (2532 : 8) เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการคัดเลือกข่าวสำหรับลงพิมพ์ในหน้าแรกของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย 4 ฉบับ พบว่าจากการที่หนังสือพิมพ์เป็นธุรกิจเอกชน ทำให้หนังสือพิมพ์มีลักษณะเป็นการค้ามากขึ้น มีการแข่งขันสูงขึ้น ดังนั้น เนื้อหาที่หนังสือพิมพ์เสนอบางครั้งหรือบ่อยครั้ง จึงไม่มีความรับผิดชอบต่อผลกระทบอันจะเกิดต่อสังคม

จากการศึกษาและงานวิจัยเหล่านี้ พอที่จะชี้ให้เห็นว่า การแข่งขันของหนังสือพิมพ์ถ้าทำเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวขององค์กรของคนในการเพิ่มยอดจำหน่ายก็จะทำให้เนื้อหาของหนังสือพิมพ์หาสาระได้ยาก มีแต่เรื่องไร้สาระมกมาย ซึ่งหากเป็นเช่นนี้ก็จะทำให้นักหนังสือพิมพ์

ขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมในการเสนอเนื้อหาข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน เพราะการแข่งขันดังกล่าวอาจนำไปสู่การขาดความรับผิดชอบต่อหนังสือพิมพ์ที่มีต่อสังคม

นอกจากแรงกดดันทางธุรกิจจากการแข่งขันแล้ว แรงกดดันทางธุรกิจอีกประการที่นักหนังสือพิมพ์ต้องเผชิญ คือ แรงกดดันทางธุรกิจจากผู้โฆษณา

แรงกดดันทางธุรกิจจากผู้โฆษณา

ในการดำเนินธุรกิจเอกชน รายได้ของหนังสือพิมพ์มาจากการจำหน่ายและการโฆษณา ซึ่งโฆษณานับเป็นหัวใจหลักของธุรกิจหนังสือพิมพ์ ความอยู่รอดและสถานภาพทางเศรษฐกิจของหนังสือพิมพ์จึงขึ้นอยู่กับ การโฆษณาเป็นหลัก

ด้วยเหตุนี้จึงเป็นไปได้ว่า ผู้โฆษณาสินค้าจะเข้ามามีอิทธิพลไม่โดยตรงก็โดยอ้อมเหนือการปฏิบัติหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ผ่านทางนายทุนของหนังสือพิมพ์ เช่น การต่อต้านหรือสนับสนุนเรื่องบางเรื่อง ผู้โฆษณาเหล่านี้จะมีมาตรการหรือแนวทางให้หนังสือพิมพ์ต้องสนองความต้องการของผู้โฆษณาโดยที่ถ้าไม่ทำตามประสงค์ของผู้โฆษณา ผู้โฆษณาก็จะงดให้การสนับสนุนโดยไม่ลงโฆษณา (สิริทิพย์ ชันสุวรรณ , 2539)

ชวรัตน์ เชิดชัย (2521) ได้กล่าวไว้ว่า ถึงแม้ว่า โฆษณาจะเป็นรายได้หลักขององค์กรสื่อทุกประเภทในปัจจุบัน แต่ในขณะเดียวกัน การโฆษณาก็เป็นปัญหาสำคัญและมีผลกระทบต่อผู้สื่อข่าวได้ในบางครั้งและนำไปสู่การตัดสินใจที่ไม่ต้องด้วยเหตุผล ค่ออุดมการณ์ของการสื่อข่าว ทำให้ผู้สื่อข่าวมีโอกาสบิดเบือนข่าวหรือเลือกประเด็นข่าวอย่างผิด ๆ ปกปิดหรือระงับข่าวสารข้อเท็จจริงบางอย่าง บางครั้งจะเห็นว่านโยบายของสื่อบางองค์กรจะไม่เสนอข่าวหรือเรื่องราวบางเรื่องที่พาดพิงหรือกระทบกระเทือนเกียรติคุณและชื่อเสียงของผู้ลงโฆษณาประจำ เพราะเกรงว่าผู้ลงโฆษณาจะยกเลิกการลงโฆษณานั้นเสียก็ได้ นอกจากนี้ ในงานวิจัยของชวรัตน์ ชันสุวรรณ (2537) เรื่อง เสรีภาพกับบทบาทการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทย : ศึกษาตั้งแต่การปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน พ.ศ. 2519 - 2536 พบว่า ในการเสนอข่าวสารความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ผู้สังคมนั้น หนังสือพิมพ์ถูกควบคุมจากผู้โฆษณา ทำให้หนังสือพิมพ์ไม่ได้มีเสรีภาพอย่างสมบูรณ์ในการเสนอข่าวสารที่ถูกถ่วงแก่ประชาชนในสังคม ซึ่งการที่หนังสือพิมพ์ถูกผู้โฆษณาควบคุม

มากเกินไปก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้นักหนังสือพิมพ์ขาดความรับผิดชอบต่อสังคมไป ซึ่งปัจจัยนี้ก็
เป็นปัจจัยหนึ่งที่ยากที่จะหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องหาโฆษณาเพื่อมาเป็นทุนใน
การดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ (Sandman ,Robin and Sachman อ้างถึงในรัตนกรณ์ ศรีอำพัน ,
2539 : 22)

จะเห็นได้ว่า แรงกดดันทางธุรกิจจากผู้โฆษณาก็น่าจะเป็นอีกปัจจัยหนึ่งซึ่งมีผลต่อการคัด
สินใจเลือกกระทำของนักหนังสือพิมพ์ที่ในบางครั้งอาจมีผลทำให้นักหนังสือพิมพ์กระทำการใด ๆ
ไปโดยขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ถูกถ่วงแก่ประชาชน

ในการทำงานของนักหนังสือพิมพ์ แรงกดดันอีกประการหนึ่งที่หนังสือพิมพ์ต้องเผชิญคือ
แรงกดดันจากเจ้าของหรือนายทุนของหนังสือพิมพ์

แรงกดดันจากเจ้าของหรือนายทุนของหนังสือพิมพ์

ในการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ นอกจากหนังสือพิมพ์ต้องรับใช้ประชาชนในฐานะ
สถาบันสาธารณะแล้ว หนังสือพิมพ์ยังมีความเป็นธุรกิจเอกชนซึ่งมีรูปแบบของธุรกิจการค้าที่จะ
ต้องมีผลกำไรเพื่อให้ธุรกิจอยู่รอด ด้วยเหตุนี้ เจ้าของหรือนายทุนขององค์กรหนังสือพิมพ์จึงต้อง
พยายามหาทางทุกวิถีทางเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ให้เกิดกับการดำเนินธุรกิจของตน

ในองค์กรหนังสือพิมพ์ นายทุนหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์นับว่าเป็นผู้ที่มีอิทธิพลในการ
ดำเนินงานของหนังสือพิมพ์เป็นอย่างมาก เจ้าของหรือนายทุนอาจเข้ามาแทรกแซงการปฏิบัติ
หน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่น ๆ ได้ในรูปของการกำหนดนโยบายขององค์กร
การบิดเบือนข่าวสาร การนำเสนอหรือไม่นำเสนอเรื่องบางเรื่องที่เป็นประโยชน์หรือเป็นอันตราย
ต่อนายทุนแล้วแต่กรณี (สิริทิพย์ ชันสุวรรณ , 2539) ซึ่งจากการที่นักหนังสือพิมพ์ถูก
เจ้าของหนังสือพิมพ์หรือนโยบายภายในของหนังสือพิมพ์ควบคุมมากเกินไปและควบคุมไปในทาง
ที่ไม่ถูกต้อง ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้นักหนังสือพิมพ์ขาดความรับผิดชอบต่อสังคมไป
(Sandman et al. อ้างถึงในรัตนกรณ์ ศรีอำพัน , 2539 : 22)

จากจุดนี้ สันนิษฐานได้ว่า หากนายทุนหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์มีเป้าหมายในการแสวง
หาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองโดยไม่สนใจรับใช้สาธารณะแล้ว อิทธิพลของนายทุนก็จะเป็นแรง

กดดันต่อการทำงานของนักหนังสือพิมพ์ เนื่องจากการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ในรูปแบบธุรกิจเอกชน มีส่วนผลักดันให้นักหนังสือพิมพ์ต้องตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของเจ้าของหนังสือพิมพ์หรือนายทุนซึ่งบุคคลระดับสูงดังกล่าวมักจะมีค่านิยมและคิดถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินธุรกิจของตน (ชวรัตน์ ชาญชัย , 2521 : 31) ด้วยเหตุนี้ หากวัตถุประสงค์ของเจ้าของหรือนายทุนไม่โปร่งใสแล้ว ก็มีส่วนผลักดันให้การทำงานของนักหนังสือพิมพ์ในบางครั้งจำเป็นต้องละเลยความถูกต้องชอบธรรม เสนอข่าวบิดเบือนความจริงเพื่อให้เจ้าของหรือนายทุนรวมทั้งองค์กรของตนได้รับผลประโยชน์

ปัจจัยอันเกิดจากสัมพันธภาพภายในองค์กรหนังสือพิมพ์

เป็นที่ทราบกันดีว่า การทำหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์ ไม่ได้เป็นการทำงานเพียงตามลำพัง จำเป็นที่จะต้องปฏิบัติสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น เพื่อนร่วมงาน หัวหน้า แหล่งข่าว ฯลฯ เนื่องจากธรรมชาติของมนุษย์เป็นสัตว์สังคม มนุษย์จึงจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ เพื่อเรียนรู้กฎเกณฑ์และแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของคนในสังคมหรือคนในองค์กรที่อยู่ร่วมกัน

นักหนังสือพิมพ์ก็เช่นเดียวกัน การเข้ามาประกอบอาชีพนักหนังสือพิมพ์ก็ต้องผ่านการเรียนรู้ ถึงแม้ว่า นักหนังสือพิมพ์บางคนจะไม่ได้จบการศึกษาสาขาหนังสือพิมพ์หรือสื่อสารมวลชนมาโดยตรง ก็สามารถที่จะทำหน้าที่นี้ได้ โดยอาศัยการเรียนรู้จากผู้ร่วมงานภายในองค์กรอันได้แก่ เพื่อนร่วมงานหรือหัวหน้างานซึ่งบ่อยครั้งที่การตัดสินใจทางจริยธรรมในการที่ต้องเลือกกระทำของนักหนังสือพิมพ์ก็มาจากการอ้างอิงหรือยึดเกณฑ์ความคิดของเพื่อนร่วมงาน หรือยึดตามคำสั่งของหัวหน้างาน รวมทั้งปฏิบัติตามนโยบายขององค์กร (Shoemaker and Reese, 1991)

จากการที่นักหนังสือพิมพ์ต้องอาศัยความเห็นชอบหรือยึดเกณฑ์ความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน รวมทั้งปฏิบัติโดยยึดตามคำสั่งของหัวหน้า แสดงให้เห็นว่า ในการทำงานของนักหนังสือพิมพ์ นักหนังสือพิมพ์จะต้องเผชิญกับแรงกดดันภายในกองบรรณาธิการทั้งจากเพื่อนร่วมงานและหัวหน้า

แรงกดดันภายในกองบรรณาธิการ

ในงานที่ทำการศึกษาโดย Gordon (1996) ได้ชี้ให้เห็นว่า ในการตัดสินใจทางจริยธรรมของสื่อมวลชน สื่อมวลชนได้รับอิทธิพลมาจากแรงกดดันภายในสังคม คนในวงการสื่อสารมวลชนจะเลือกตัดสินใจโดยขึ้นอยู่กับ ค่านิยมทางจริยธรรมของแต่ละบุคคล ซึ่งค่านิยมนี้เกิดมาจาก การเรียนรู้นโยบายขององค์กรสื่อมวลชนแต่ละแห่ง ความคาดหวังของเพื่อนร่วมงาน แรงกดดันทางสังคมจากประชาชน แรงกดดันเหล่านี้มีผลต่อการตัดสินใจทางจริยธรรมของสื่อมวลชน สื่อมวลชนรวมทั้งหนังสือพิมพ์มักจะเผชิญกับแรงกดดันเหล่านี้เป็นประจำ เพราะการทำงานในองค์กรจะต้องปฏิบัติตามแนวทางที่องค์กรวางไว้และปฏิบัติตามไปในแนวทางที่คนในองค์กรพอใจและให้การยอมรับ

ภายใต้องค์กรธุรกิจเอกชน การดำเนินงานของหนังสือพิมพ์มีส่วนผลักดันให้นักหนังสือพิมพ์ต้องตกอยู่ภายใต้การแนะนำ กำหนดชี้แนะแนวทางจากบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าว บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้สื่อข่าว ผู้สื่อข่าวบางคนกลัวที่จะไม่มีงานทำ กลัวถูกไล่ออก ดังนั้นเขาจึงต้องปฏิบัติตามบรรณาธิการหรือหัวหน้า นอกจากความกลัวแล้ว ผู้สื่อข่าวบางคนยินยอมทำตามคำสั่งของหัวหน้าเพื่อต้องการความก้าวหน้าส่วนตัว ต้องการได้รับการเลื่อนตำแหน่งและขึ้นเงินเดือน แรงจูงใจเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้สื่อข่าวบางคนปฏิบัติตามคำสั่งของบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวอย่างเคร่งครัด (Fink, 1995)

ในปัจจุบันภาวะการแข่งขันทางธุรกิจของหนังสือพิมพ์นั้นวันจะสูงขึ้นเรื่อย ๆ การแข่งขันนี้ส่วนใหญ่จะเป็นการแข่งขันเพื่อเพิ่มยอดจำหน่าย วิธีการหนึ่งที่บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวจะนำมาใช้ในการแข่งขันเพื่อเพิ่มยอดจำหน่าย คือ การคัดเลือกข่าวที่คนให้ความสนใจ เช่น ข่าวเรื่องทางเพศ ความรุนแรง อาชญากรรม ฯลฯ โดยมีการใช้ภาพและภาษาที่ไม่สุภาพเหมาะสม บางครั้งก็พาดหัวข่าวด้วยภาษาที่หวิหรือหว่า แต่เนื้อหาข่าวกลับไม่มีอะไรที่เหมือนกับที่พาดหัวไว้ เรื่องที่เสนอกลับเป็นคนละเรื่อง การเสนอเนื้อหาประเภทนี้มักจะถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างมาก เพราะเนื้อหาที่น่าเสนอหาสาระแก่นสารไม่ได้และไม่ได้อะไรที่ช่วยให้สูงขึ้น ฉะนั้นการที่บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวตกอยู่ภายใต้แรงกดดันจากการแข่งขันมากเกินไป ก็จะมีผลต่อเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ที่น่าเสนอ และทำให้ผู้ได้บังคับบัญชาหรือผู้สื่อข่าวต้องได้รับแรงกดดันจากหัวหน้ามาอีกทอดหนึ่ง ถึงแม้ว่าในบางครั้งผู้สื่อข่าวจะไม่เต็มใจทำตามแต่ก็ต้องทำเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากคนในกองบรรณาธิการ

แรงกดดันภายในกองบรรณาธิการก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ในบางครั้งนักหนังสือพิมพ์ต้องกระทำการใด ๆ ลงไปโดยขาดความรับผิดชอบเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากคนในองค์กร

ปัจจัยอันเกิดจากธรรมชาติในการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์

ธรรมชาติในการดำเนินงานของสื่อมวลชนทุกแขนง เป็นงานที่ต้องแข่งกับเวลาเพื่อให้ข่าวสารที่นำเสนอออกไปมีความสด ใหม่ รวดเร็ว ทันเวลาและทันความต้องการในการบริโภคข้อมูลข่าวสารของประชาชน ด้วยเหตุนี้ การทำงานของสื่อมวลชนทุกแขนงจึงต้องเผชิญกับแรงกดดันในเรื่องของข้อจำกัดทางด้านเวลาและความรีบเร่งในการผลิต

แรงกดดันในเรื่องของข้อจำกัดทางด้านเวลาและความรีบเร่งในการผลิต

ในการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ นักหนังสือพิมพ์ก็ต้องทำงานแข่งกับเวลา ยิ่งในสังคมปัจจุบันซึ่งเป็นสังคมของข้อมูลข่าวสาร ผู้คนให้ความสนใจข่าวสารกันมากขึ้น การแข่งขันของหนังสือพิมพ์ก็ทวีความเข้มข้นสูงขึ้น นอกจากการแข่งขันกันในด้านเนื้อหาและรูปแบบที่นำเสนอแล้ว การแข่งขันกันเสนอข่าวที่ใหม่ สด ทันเวลา รวดเร็วก็เป็นส่วนหนึ่งที่นักหนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญ

จากความรีบเร่งที่นักหนังสือพิมพ์ต้องทำงานแข่งกับเวลาและแข่งกับหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นในบางครั้งความรีบเร่งนี้เองก็ทำให้นักหนังสือพิมพ์ไม่มีเวลาในการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาที่ได้รับมา อันเป็นสาเหตุของการเสนอข่าวผิดพลาด เรื่องของข้อจำกัดทางด้านเวลาและความรีบเร่งในการผลิตจึงเป็นแรงกดดันอีกประการหนึ่งที่สำคัญซึ่งนักหนังสือพิมพ์ยากที่จะหลีกเลี่ยงได้รวมถึงเป็นอุปสรรคและปัญหาที่สำคัญในการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์

ในปัจจุบันภาวะการแข่งขันทางธุรกิจมีสูงมาก หนังสือพิมพ์หลายฉบับมีการพิมพ์จำหน่ายหลายกรอบ และจากการรีบเร่งในการผลิตนี้เอง ในบางครั้งเมื่อกองบรรณาธิการได้รับข่าวใดมาและเห็นว่ามีความน่าสนใจ มีคุณค่าของความเป็นข่าวก็จะนำเสนอทันทีหลายครั้งอาจจะไม่มีเวลาตรวจสอบความถูกต้อง บางครั้งสิ่งที่นำเสนอเป็นเพียงข่าวลือเท่านั้นก็นำเสนอเป็นข่าวใหญ่โต ทำให้เกิดความผิดพลาด (อรนุช วานิชทวีวัฒน์, 2539 : 4)

จากการที่หนังสือพิมพ์มีระยะเวลาในการเตรียมงานที่ค่อนข้างจำกัด ประกอบกับความจำเป็นที่ต้องรีบเร่งเพื่อให้สามารถนำเสนอข่าวได้ทันในแต่ละวัน จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การนำเสนอข่าวของนักหนังสือพิมพ์มีข้อผิดพลาดและเป็นปัญหาในเรื่องความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ที่ถูกกล่าวถึงบ่อยในเรื่องของความผิดพลาดในการเสนอข่าว ซึ่งความผิดพลาดนี้จะทำให้เกิดความเข้าใจผิดของผู้อ่านที่อาจส่งผลเสียหายต่อผู้ที่ตกเป็นข่าวและยังกระทบกระเทือนต่อสังคมอีกด้วย

ปัจจัยในด้านมาตรการและกลไกในการควบคุมหนังสือพิมพ์

ปัญหาการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์มิใช่ว่าจะไม่มีทางแก้ไข การแก้ปัญหาดังกล่าวทำได้โดยอาศัยกลไกทางสังคมมาทำการควบคุมให้นักหนังสือพิมพ์มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น วิลเบอร์ ชรามม์ (Wilbur Schramm, 1966 อ้างถึงใน ลักษณ์ คงลาภ, 2534) กล่าวว่า กลไก 3 กลไก ที่สังคมอาจนำมาใช้เพื่อการสนับสนุนหรือกระตุ้นเตือนสื่อมวลชนให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีความรับผิดชอบ ได้แก่ กลไกแรก คือรัฐบาลและกฎหมายระเบียบต่าง ๆ ที่รัฐบาลออกมาเพื่อควบคุมสื่อมวลชน กลไกที่สอง คือ สื่อมวลชน ซึ่งอาจจะเป็นผู้ประกอบการอาชีพ สื่อมวลชน สมาคม หรือองค์กรต่าง ๆ ของสื่อมวลชน และกลไกสุดท้าย คือ สาธารณชนหรือองค์กร สมาคมที่สาธารณชนตั้งขึ้นมา กลไกทั้ง 3 จะเป็นไปในลักษณะที่ว่า ยิ่งระบบการสื่อสารมีอิสระ และมีความรับผิดชอบต่อสังคมเท่าใด ภาระของรัฐบาลที่ต้องดูแลสื่อมวลชนก็ยิ่งลดน้อยลงเท่านั้น และหากปราศจากความรับผิดชอบต่อสังคม รัฐบาลจำเป็นต้องเข้ามาจัดการควบคุมขอบเขตและบทบาทสื่อมวลชนทำให้สื่อมวลชนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างอิสระ

จากกลไกทั้ง 3 นี้ ชรามม์มีความเห็นว่า การควบคุมที่ดีที่สุด คือ การควบคุมจากตัวสื่อเอง โดยสื่อต้องมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และปฏิบัติหน้าที่ในสิ่งที่จำเป็นและเหมาะสม ในขณะที่เดียวกันสาธารณชนต้องทำหน้าที่เป็นตัวจักรที่สำคัญในกระบวนการสื่อสาร เพราะสาธารณชนมีอำนาจในการกำหนดรูปแบบของระบบและการตอบสนองของสื่อมวลชน ทำให้สื่อมวลชนสนองความต้องการของสังคมได้

มาตรการและกลไกในการควบคุมหนังสือพิมพ์ในสังคมไทย

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2533 : 249-285 อ้างถึงใน ลักขมี คงลาภ ,2534 : 23-25) ได้แบ่ง มาตรการการควบคุมสื่อมวลชนขึ้นใหม่ประยุกต์จากแนวคิดของปีเตอร์ เอ็ม แซนด์แมน และคณะ (Peter M. Sandman et al, 1982) เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของการควบคุมสื่อมวลชนในสังคมไทย โดยแบ่งเป็น 4 มาตรการ ดังนี้ คือ

1. มาตรการควบคุมตนเอง
2. มาตรการควบคุมโดยสาธารณะ
3. มาตรการควบคุมทางกฎหมาย
4. มาตรการควบคุมทางการปกครอง

1. มาตรการควบคุมตนเอง (Self-control) มาตรการนี้เป็นความรับผิดชอบที่เกิดจากสำนึก และความตระหนักของบุคคลในวงการสื่อมวลชนเองถึงบทบาทที่เหมาะสมของสื่อมวลชนต่อสังคมโดยรวม มาตรการควบคุมตนเองของสื่อมวลชน ในที่นี้คือ มาตรการควบคุมตนเองโดยอาศัยการปฏิบัติตามจรรยาบรรณของสื่อมวลชน

ในส่วนของหนังสือพิมพ์ ได้มีการจัดทำจรรยาบรรณของวิชาชีพหนังสือพิมพ์ไว้ในหลายสมาคม

สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ได้ประกาศจริยธรรมหรือจรรยาบรรณของนักหนังสือพิมพ์ออกมาอย่างเป็นทางการเพื่อให้นักหนังสือพิมพ์ยึดถือปฏิบัติโดยมีหลักดังนี้

- 1) ความรับผิดชอบ ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อประโยชน์อันชอบธรรมของปัจเจกบุคคล สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- 2) ความมีเสรีภาพ หมายถึง เสรีภาพที่มีความรู้สึกรับผิดชอบกำกับ
- 3) ความเป็นไท หมายถึง ความไม่ตกเป็นทาสของใครทั้งกายและจิตใจ จะโดยอามิสสินจ้างอื่นใด
- 4) ความจริงใจ หมายถึง ความไม่มีเจตนาบิดเบือน รายงานข่าวอย่างถูกต้อง ผิดพลาดต้องรับแก้ไข

- 5) ความเที่ยงธรรม หมายถึง ความยุติธรรม ความไม่ลำเอียง
- 6) ความมีใจเป็นนักกีฬา หมายถึง การปฏิบัติอันดีงาม ไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เว้นแต่จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์ของสาธารณะ
- 7) ความมีมารยาท หมายถึง การใช้ภาษาและภาพที่ไม่หยาบโลนหรือส่อไปในทางดั่งกล่าว

ในส่วนของผู้ประกอบการหนังสือพิมพ์ได้มีการรวมตัวเป็นสมาคมวิชาชีพซึ่งก็มีอยู่หลายสมาคม สมาคมหลัก ๆ ได้แก่ สมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย และ สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย ทั้ง 3 สมาคมต่างก็มีจรรยาบรรณ เพื่อควบคุมและเป็นแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกเป็นของตนเอง การที่ทั้ง 3 สมาคมต่างก็มีจรรยาบรรณเป็นของตนเอง จึงทำให้เกิดความสับสนแก่ผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ว่า จะยึดถือ ฉบับใด ดังนั้น สมาคมทั้งสามจึงได้มีการตกลงร่วมกัน ประกาศใช้จรรยาบรรณหนังสือพิมพ์ เมื่อพ.ศ. 2519 เพื่อเป็นจรรยาบรรณของนักหนังสือพิมพ์โดยทั่วไป ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

จรรยาบรรณหนังสือพิมพ์ (ประกาศ ณ วันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2519)

เพื่อให้สถาบันหนังสือพิมพ์เป็นที่เชื่อถือของประชาชน จึงเห็นสมควรกำหนดจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ขึ้นดังต่อไปนี้

1. การส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งเสรีภาพของหนังสือพิมพ์เป็นภารกิจอันมีความสำคัญเหนืออื่นใดสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์
2. การเสนอข่าว ภาพ หรือการแสดงความคิดเห็นต้องเป็นไปด้วยความสุภาพ สุจริต ปราศจากความมุ่งหวังในประโยชน์ส่วนตนหรืออามิสสินจ้างใด ๆ
3. การเสนอข่าวต้องเสนอแต่ความจริงพึงละเว้นการต่อเติมเสริมแต่ง หากปรากฏว่าข่าวใดไม่ตรงต่อความจริงต้องรีบแก้ไขโดยด่วน
4. การที่จะให้ได้ข่าว ภาพ หรือข้อมูลอย่างใด ๆ มาเป็นของตน ต้องใช้วิธีที่สุภาพและซื่อสัตย์
5. ต้องเคารพต่อความไว้วางใจที่ได้รับมอบหมายจากการปฏิบัติหน้าที่ในวิชาชีพของตน
6. ต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยถือเอาสาธารณประโยชน์เป็นสำคัญ ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์ส่วนตนหรือหุ้มนุ้มนะโดยมิชอบ
7. ต้องไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นการบั่นทอนเกียรติคุณของวิชาชีพหรือความสามัคคีของเพื่อนร่วมวิชาชีพ

สำหรับข้อที่น่าสังเกตในจรรยาบรรณหนังสือพิมพ์นี้ก็คือนักหนังสือพิมพ์ทุกคนไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามหรือเกรงกลัวแต่อย่างใด เพราะจรรยาบรรณเป็นเพียงประกาศเจตนารมณ์หรือคำปฏิญาณของนักหนังสือพิมพ์ว่าจะทำอย่างนั้น จดเว้นไม่ทำอย่างนี้ มิใช่กฎหมายที่มีบทกำหนดโทษไว้ หากจะมีนักหนังสือพิมพ์คนใดละเมิดก็ย่อมกระทำได้ จรรยาบรรณแต่ละฉบับจะมีผลในทางปฏิบัติมากน้อยเพียงใดจึงขึ้นอยู่กับ " ความสำนึก " ของนักหนังสือพิมพ์แต่ละคนว่าจะซื่อสัตย์สุจริตและจริงใจต่อวิชาชีพของตนมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับสถาบันหนังสือพิมพ์โดยส่วนรวมว่าจะสอดส่องกวดขันจริงจังรวมทั้งว่ากล่าวตักเตือนผู้ละเมิดจรรยาบรรณมากน้อยเพียงใด(ชวรัตน์ เชิดชัย, 2521 : 141)

มาตรการควบคุมตนเองโดยให้นักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นมาตรการที่ดี แต่ในทางปฏิบัติแล้ว จากงานวิจัยที่ทำการศึกษาล่าสุด พบว่า ในการตัดสินใจเลือกกระทำของนักหนังสือพิมพ์ นักหนังสือพิมพ์จะใช้วิจารณญาณของตนเองมากกว่าที่จะคำนึงถึงจรรยาบรรณวิชาชีพ เพราะจรรยาบรรณไม่มีอิทธิพลที่จะบังคับให้นักหนังสือพิมพ์ต้องปฏิบัติตาม

เรื่องของจรรยาบรรณเป็นเรื่องที่มีการกล่าวถึงกันอยู่เสมอและได้มีผู้ที่ทำการศึกษาในเรื่องของจรรยาบรรณอยู่หลายคน

ในปี 1983 Philip Meyer ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของนักหนังสือพิมพ์ในสหรัฐอเมริกา เกือบสองในสามของนักหนังสือพิมพ์ทั้งหมดที่ทำการสำรวจมีความเห็นว่า หนังสือพิมพ์ควรมีจรรยาบรรณเพื่อใช้เป็นหลักในการพิจารณาเมื่อมีปัญหาทางจริยธรรมเกิดขึ้น (Meyer ,1983 อ้างถึงใน Boeyink , 1994)

ในงานวิจัยของ Anderson (1987) เรื่อง How Managing Editors View and Deal With Ethical Issues ได้มีการสำรวจความคิดเห็นของบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันในสหรัฐอเมริกา โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสำรวจ พบว่า ถึงแม้ว่าบรรณาธิการส่วนใหญ่จะบอกว่า จรรยาบรรณเป็นสิ่งสำคัญที่นักหนังสือพิมพ์จะต้องตระหนักถึง แต่เมื่อมองไปถึงการปฏิบัติ จรรยาบรรณจะเป็นเพียงหลักการกว้าง ๆ เท่านั้น ถ้าตราบใดที่นักหนังสือพิมพ์ยังไม่ให้ความสนใจในการปฏิบัติตามจรรยาบรรณ

นอกจากนี้ ในงานวิจัยของ Braman (1988) เรื่อง Public Expectations of Media Versus Standards in Codes of Ethics พบว่า จรรยาบรรณไม่มีอิทธิพลต่อการกระทำของสื่อมวลชนที่จะทำ ให้สื่อมวลชนปฏิบัติตามแนวทางที่ตนเป็นผู้วางกฎเกณฑ์ไว้

จากผลของการวิจัยที่ Braman ได้ทำการศึกษา ก็สอดคล้องกับผลของการวิจัยของ Pridchard และ Morgan (1989) เรื่อง Impact of Ethics Codes on Judgements by Journalists : A Natural Experiment ในส่วนที่ว่า จรรยาบรรณเป็นเรื่องของอุดมคติ เป็นเพียงหลักการ มากกว่าจะนำไปสู่การปฏิบัติจริง จรรยาบรรณไม่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการตัดสินใจของนักหนังสือพิมพ์ หากจะมีอิทธิพลก็เป็นอิทธิพลโดยทางอ้อมเสียมากกว่า เหตุที่จรรยาบรรณยังคงมีการกล่าวถึงกัน อยู่ ก็เป็นไปเพื่อแสดงให้เห็นว่า องค์กรหนังสือพิมพ์มีการทำงานอย่างเป็นวิชาชีพ มีการทำงานที่เป็นเหตุเป็นผล โดยสรุปแล้ว ทั้งงานวิจัยของ Braman และ Pridchard ต่างก็เห็นว่า จรรยาบรรณมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักหนังสือพิมพ์น้อยมาก จรรยาบรรณไม่สามารถทำให้นักหนังสือพิมพ์มีจริยธรรมมากขึ้น

นอกจากงานวิจัยของ Braman และ Pridchard แล้ว Boeyink ก็เป็นอีกผู้หนึ่งที่ได้ทำการศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจรรยาบรรณ ในงานวิจัยของ Boeyink (1994) เรื่อง How Effective Are Codes of Ethics ? : A Look At Three Newsrooms พบว่า จรรยาบรรณที่ถูกเขียนขึ้นมานั้น ไม่ได้ถูกนำไปใช้เป็นหลักในการพิจารณาเมื่อมีปัญหาทางจริยธรรมเกิดขึ้น แม้ว่าในบางเรื่องจรรยาบรรณจะสามารถนำไปใช้ในการช่วยแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกรณีนั้น ๆ ก็ตามอย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่า จรรยาบรรณจะไม่ได้ถูกตระหนักถึงในการนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาทางจริยธรรม แต่จรรยาบรรณก็ยังเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทางจริยธรรมในกองบรรณาธิการ

จากงานวิจัยต่าง ๆ เหล่านี้ แสดงให้เห็นว่า จรรยาบรรณไม่ได้มีอิทธิพลโดยตรงต่อการตัดสินใจของนักหนังสือพิมพ์ การมีจรรยาบรรณไม่ได้หมายความว่า นักหนังสือพิมพ์จะมีจริยธรรมหรือคุณธรรมมากขึ้น จรรยาบรรณเป็นเพียงหลักการที่ถูกเขียนขึ้น เพื่อแสดงให้เห็นว่า การทำงานของหนังสือพิมพ์มีความรับผิดชอบแต่ไม่ได้แสดงให้เห็นว่าการมีจรรยาบรรณจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติตามจรรยาบรรณเสมอไป เพราะจรรยาบรรณไม่สามารถบังคับให้นักหนังสือพิมพ์ต้องปฏิบัติตาม ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณไม่ต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย หากจะมีก็เป็นไปในรูปของการถูกตำหนิ และ ประณามเสียมากกว่า

ในประเทศไทย เกษม สิริสัมพันธ์ (2511) ได้แสดงทัศนะไว้ว่า การมีจรรยาบรรณอย่างเฉียวไม่เพียงพอที่จะสร้างระบบควบคุมตนเองของวิชาชีพได้เพราะจรรยาบรรณเป็นเพียงศีลที่ปรากฏในคัมภีร์เท่านั้น

นอกจากนี้ เรื่องชัย ทรัพย์นิรันดร์ (2531) ยังได้แสดงทัศนะไว้ว่า ในบรรดาวิชาชีพต่าง ๆ คูเหมือนจรรยาบรรณของหนังสือพิมพ์จะไม่มีบทลงโทษให้เจ็บหลายเช่นวิชาชีพอื่น ๆ เช่น แพทย์ หนายความ ที่มีมาตรการบทลงโทษให้พักการทำงานหรือโทษสูงสุดถึงขั้นถอนใบอนุญาต ด้วยเหตุนี้เมื่อนักหนังสือพิมพ์กระทำการใด ๆ ที่ไม่ถูกต้อง นักหนังสือพิมพ์ก็ไม่ได้รับบทลงโทษ หากจะมีก็เป็นที่ไปในรูปของการประณาม คำหนิจากคนในวงการหรือจากผู้อ่านเท่านั้น

จากจุดนี้ชี้ให้เห็นว่า จรรยาบรรณเป็นเพียงหลักในการปฏิบัติเท่านั้น แต่จรรยาบรรณไม่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการตัดสินใจเลือกกระทำของนักหนังสือพิมพ์และการที่จรรยาบรรณไม่มีบทลงโทษผู้กระทำความผิด ทำให้นักหนังสือพิมพ์ไม่เกรงกลัวที่จะกระทำการใด ๆ ที่ฝ่าฝืนจรรยาบรรณซึ่งเป็นแนวทางที่สมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพวางไว้ รวมถึงกระทำการใด ๆ โดยขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรม จะเห็นได้ว่ามาตรการควบคุมตนเองด้วยวิธีนี้ ขึ้นอยู่กับสำนึกของนักหนังสือพิมพ์แต่ละคนมากกว่าว่าจะมีความซื่อสัตย์จริงใจต่อวิชาชีพของตนมากน้อยเพียงใด

2. มาตรการควบคุมทางกฎหมาย

นอกจากมาตรการควบคุมตนเองแล้ว อีกมาตรการหนึ่งที่ใช้ควบคุมหนังสือพิมพ์ก็คือ มาตรการควบคุมทางกฎหมาย

มาตรการควบคุมทางกฎหมาย หมายถึง การควบคุมสื่อมวลชนตามประมวลกฎหมาย ซึ่งศาลสถิตยุติธรรมจะพิจารณาตัดสินโดยคำนึงถึงความถูกต้อง และผลประโยชน์ของผู้มีส่วนร่วมในทางการสื่อสารทุกระดับ ได้แก่ปัจเจกชน นักเขียน บริษัท สังคมและรัฐ

มาตรการควบคุมทางกฎหมายแตกต่างจากมาตรการควบคุมตนเองตรงที่มาตรการควบคุมทางกฎหมายจะมีบทลงโทษผู้ประพฤติดิฉินกฎหมาย นักหนังสือพิมพ์ที่กระทำความผิดละเมิดกฎหมายจึงจะต้องได้รับบทลงโทษจากการกระทำของตน

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่า กฎหมายจะมีบทลงโทษผู้กระทำผิด แต่ในบางช่วงเวลา เจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบในการดูแลกฎหมายอาจจะละเลยพิถีพิถัน หรือในบางครั้งอาจเข้ามาควบคุม แต่ก็เป็นไปเพียงชั่วคราวชั่วคราวเท่านั้นแล้วก็จะมีการปล่อยปละให้มีการละเมิดกฎหมายกันต่อไป (วัฒนา พัฒนพงศ์และคณะ , 2530)

นอกจากนี้ ในงานวิจัยของ วัฒนา พัฒนพงศ์และคณะ (2530) ยังพบอีกว่าสาเหตุที่สื่อมวลชนแสดงบทบาทในทางที่ไม่สร้างสรรค์ สาเหตุหนึ่งก็มาจาก สาเหตุทางด้านกฎหมาย กล่าวคือ กฎหมายไม่มีผลบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพและกฎหมายที่ใช้อยู่ย่อหย่อน ถ้าสมมุติจากจุดนี้น่าจะสันนิษฐานได้ว่า การที่กฎหมายไม่มีผลบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพและการที่เจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบในการดูแลกฎหมายละเลยต่อความรับผิดชอบของตน ก็น่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลทำให้นักหนังสือพิมพ์บางคนไม่เกรงกลัวที่จะกระทำการใด ๆ ไปโดยขาดความรับผิดชอบ

3. มาตรการควบคุมโดยสาธารณะ (Public Control)

มาตรการควบคุมหนังสือพิมพ์อีกมาตรการหนึ่งก็คือ มาตรการควบคุมโดยสาธารณะ มาตรการควบคุมโดยสาธารณะเป็นการควบคุมที่เกิดจากสาธารณชนที่อยู่ภายนอกวงการสื่อมวลชน ซึ่งได้แก่ การควบคุมจากประชาชนในฐานะผู้บริโภคที่เปิดรับสารจากสื่อมวลชน การควบคุมจากกลุ่มผลประโยชน์ และ การควบคุมจากมติมหาชน

จากการควบคุมหนังสือพิมพ์โดยมาตรการต่าง ๆ นักหนังสือพิมพ์เชื่อว่า มาตรการที่จะควบคุมหนังสือพิมพ์ได้ดีที่สุด คือ มาตรการควบคุมโดยสาธารณะซึ่งเป็นการควบคุมจากผู้อ่าน (อรนุช วาณิชทวีวัฒน์ , 2539) แต่จากสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน พบว่า การตรวจสอบควบคุมหนังสือพิมพ์จากผู้อ่านมีน้อยมาก ซึ่งจากการศึกษาของ Sandman et al. (อ้างถึงใน รัตนภรณ์ ศรีอำพัน , 2539 : 22) พบว่า การที่หนังสือพิมพ์ได้รับการควบคุมจากสาธารณชนผู้อ่านน้อยเกินไป ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้นักหนังสือพิมพ์ขาดความรับผิดชอบต่อสังคมไป

ในประเทศไทย การควบคุมตรวจสอบหนังสือพิมพ์จากผู้อ่านมีน้อยมาก เห็นได้จาก การที่คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมมือกับ สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทยจัด โครงการจดหมายจากประชาชน โดยรับจดหมายตั้งแต่เดือน กันยายน 2538 ถึง เดือนธันวาคม

2538 ได้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วประเทศได้แสดงความคิดเห็นที่มีต่อสื่อมวลชนมาซึ่งสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย พบว่า จดหมายที่ได้ส่งเข้ามาจากประชาชนทั่วประเทศมีจำนวนทั้งสิ้น 99 ฉบับ ไม่เกี่ยวข้อง 5 ฉบับ เหลือจดหมายที่ใช้วิเคราะห์เพียง 94 ฉบับ ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนที่น้อยมาก แสดงให้เห็นว่า การตรวจสอบหนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนจากผู้อ่านมีน้อยมาก

นอกจากนี้ในงานวิจัยของ อรุณช วาณิชทวีวัฒน์ (2539) พบว่า การตรวจสอบหนังสือพิมพ์จากผู้อ่านในรูปแบบของคอลัมน์จดหมายจากประชาชนและบทความจากนักวิชาการหรือประชาชน ที่มีเนื้อหาแสดงถึงการตรวจสอบหนังสือพิมพ์กลับมีน้อยมาก ซึ่งสิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าสภาพสังคมก็ไม่ได้เป็นตัวกระตุ้นให้นักหนังสือพิมพ์มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น การตรวจสอบหนังสือพิมพ์จากผู้อ่านที่มีน้อยเกินไป จึงน่าจะมีส่วนทำให้นักหนังสือพิมพ์กล้าที่จะกระทำการใด ๆ ไปโดยขาดความรับผิดชอบต่อจริยธรรมโดยไม่เกรงกลัวการลงโทษจากประชาชน

4. มาตรการควบคุมทางการปกครอง

เมื่อมองการควบคุมหนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนประเภทอื่น ๆ ด้วยมาตรการควบคุมทางการปกครองในประเทศไทย จะเห็นได้ว่า รัฐยังคงมีบทบาทสูงในการเป็นผู้กำหนดบทบาทถึงสิ่งที่ต้องกระทำและต้องไม่กระทำของสื่อมวลชน ทั้งยังเป็นผู้ผลักดันให้เกิดการวินิจฉัยเมื่อมีปัญหาอีกด้วย หน่วยราชการของรัฐบาลที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลสื่อมวลชนมีเป็นจำนวนมาก แต่ที่มีบทบาทสำคัญอย่างกว้างขวาง ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย และคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่ามาตรการควบคุมทางการปกครองจะถูกนำมาใช้ในการควบคุมหนังสือพิมพ์ แต่ในบางครั้ง เจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบอาจจะละเลยเพิกเฉย บางครั้งอาจเข้ามากดดันแต่ก็เป็นไปเพียงชั่วคราวชั่วคราว แล้วก็จะมีการปล่อยปละละเลยกันไป ทำให้ นักหนังสือพิมพ์ไม่เกรงกลัวที่จะถูกลงโทษ (วัฒนา พัฒนพงศ์และคณะ , 2530)

มาตรการควบคุมหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ประการที่ได้กล่าวถึงไปข้างต้น หากกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพก็จะเกิดประโยชน์ต่อวงการหนังสือพิมพ์เป็นอย่างมาก ทำให้หนังสือพิมพ์มีคุณภาพ แต่จากสภาพความเป็นจริง จะเห็นว่า การละเมิดจรรยาบรรณและกฎหมายยังมีอยู่ ซึ่งการที่จะแก้ปัญหานี้ได้ก็ต้องขึ้นอยู่กับสำนึกของนักหนังสือพิมพ์แต่ละคนว่าจะมีความซื่อสัตย์และจริงจังต่อ

วิชาชีพของคนเพียงใด มาตรการต่าง ๆ ที่ได้กล่าวไปแล้วนี้เป็นเพียงแนวทางในการปฏิบัติเพื่อควบคุม หากนักหนังสือพิมพ์ไม่สนใจหรือขาดสำนึกรับผิดชอบแล้ว มาตรการเหล่านี้ก็จะไม่มีประสิทธิภาพในการควบคุมให้นักหนังสือพิมพ์มีความรับผิดชอบต่อสังคม

ปัจจัยในด้านการควบคุมตรวจสอบหนังสือพิมพ์จากองค์กรต่าง ๆ

ในประเทศไทย เราจะพบว่า การควบคุมตรวจสอบหนังสือพิมพ์จากสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ จากหนังสือพิมพ์ด้วยกันเองและจากสื่อมวลชนประเภทอื่น ๆ มีน้อยมาก และการควบคุมจากองค์กรต่าง ๆ เหล่านี้ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรในการควบคุมให้นักหนังสือพิมพ์มีความรับผิดชอบต่อสังคมให้มากขึ้น

การควบคุมตรวจสอบหนังสือพิมพ์จากสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์

เมื่อมองไปยังสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ที่มีอยู่หลายแห่ง จะพบว่า สมาคมและองค์กรวิชาชีพต่าง ๆ ของหนังสือพิมพ์ไทยยังไม่สามารถมีบทบาทในการดูแลตรวจสอบความรับผิดชอบต่อการใช้เสรีภาพของสื่อมวลชนรวมทั้งหนังสือพิมพ์ด้วยกันมากนัก สมาคมและองค์กรวิชาชีพต่าง ๆ ของหนังสือพิมพ์เองยังกระจัดกระจายเป็นเบี้ยหวัดแตกยังไม่ได้รับการยอมรับในแวดวงเดียวกันอย่างทั่วถึงด้วยซ้ำไป(สายทิพย์ สุคติพันธ์ , 2537 : 61) นอกจากนี้สมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพเหล่านี้ยังไม่มีอำนาจใด ๆ พอที่จะควบคุมความประพฤติของนักหนังสือพิมพ์

รจิตลักขณ์ แสงอุไร กล่าวไว้ในระบบสื่อสารมวลชนเปรียบเทียบ : เน้นนักค่านหนังสือพิมพ์ ว่า คนนอกวงการหนังสือพิมพ์จะมองว่า สมาคมวิชาชีพหนังสือพิมพ์ที่มีอยู่ น่าจะมีส่วนในการควบคุมตรวจสอบหนังสือพิมพ์ให้ดำรงตนอยู่ในจรรยาบรรณและความถูกต้อง แต่ในความเป็นจริง องค์กรวิชาชีพเหล่านี้กลับไม่มีอำนาจในการควบคุมหนังสือพิมพ์มากนัก เพราะไม่มีกฎเกณฑ์ระบุไว้ว่า นักหนังสือพิมพ์ทุกคนต้องเป็นสมาชิก จึงมีผู้เข้าร่วมบ้าง ไม่เข้าร่วมบ้าง ขอมรับบ้าง ไม่ขอมรับบ้าง ยิ่งไปกว่านั้น ผู้ที่เป็นสมาชิกจำนวนมากไม่ได้มองเห็นความสำคัญของการเป็นสมาชิก อีกทั้งจำนวนสมาคมมีมากเกินไป ทำให้มองเห็นถึงความไม่สามัคคี และทำให้อิทธิพลของสมาคมเหล่านี้มีน้อยเต็มที่ นอกจากนี้ จากงานวิจัยของอรนุช วานิชทวีวัฒน์ ก็เห็นในทำนองเดียวกันว่า สมาคมวิชาชีพที่มีอยู่ในปัจจุบัน แทบจะเรียกว่าไม่มีบทบาทในการ

ตรวจสอบหนังสือพิมพ์เลย เพราะไม่มีอำนาจและไม่มีข้อบังคับตามกฎหมายที่จะควบคุมนักวิชาชีพทั้งหมด สมาคมก็เป็นเพียงสื่อกระดาษ ในส่วนของ สุรัตน์ นุ่มนนท์ ได้กล่าวไว้ในหนังสือวันนักข่าว 5 มีนาคม 2526 ว่า การวางกฎเกณฑ์ทางจริยธรรมของสมาคมวิชาชีพทางหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ มีไม่เพียงพอเพราะ การละเมิดกฎจริยธรรม ทางสมาคมหนังสือพิมพ์ก็ไม่มีมาตรการการลงโทษเด็ดขาดและไม่มีการบังคับใด ๆ ให้นักหนังสือพิมพ์ต้องเข้าเป็นสมาชิกสมาคมนั้น

จะเห็นได้ว่า การควบคุมจากสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ที่ขาดประสิทธิภาพ ไม่มีอำนาจในการลงโทษ ก็น่าจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักหนังสือพิมพ์ขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมและแสดงบทบาทไปในทางไม่สร้างสรรค์ เนื่องจากไม่เกรงกลัวที่จะถูกลงโทษ

การควบคุมตรวจสอบหนังสือพิมพ์จากหนังสือพิมพ์ด้วยกันเอง

นอกจากการควบคุมความประพฤติของนักหนังสือพิมพ์ที่ไม่มีประสิทธิภาพของสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์แล้ว เมื่อมองไปยังเรื่องของการตรวจสอบกันเองของหนังสือพิมพ์จะพบว่า มีน้อยมากและยังไม่มีการควบคุมที่ดีพอในระหว่างหนังสือพิมพ์ด้วยกันเอง (ธงชัย มหาไทรภพ , 2532)

จากการศึกษาของ Sandman et al.(อ้างถึงในรัตนกรณ์ ศรีอำพัน , 2539 : 22) พบว่าปัจจัยหนึ่งที่ทำให้หนังสือพิมพ์ขาดความรับผิดชอบต่อสังคมไป ส่วนหนึ่งเกิดจากการที่หนังสือพิมพ์มีการควบคุมกันเองน้อยเกินไป

ในงานวิจัยของอรนุช วานิชทวีวัฒน์ (2539) เรื่อง “กระบวนการตรวจสอบกันเองระหว่างหนังสือพิมพ์รายวัน ในช่วงปี พ.ศ. 2537-2539 ” พบว่า จากการวิเคราะห์เนื้อหาและในทางปฏิบัติพบว่า การตรวจสอบกันเองของหนังสือพิมพ์กลับมีน้อย และนอกจากหนังสือพิมพ์แล้วสื่อมวลชนอื่น ๆ ก็ไม่ได้ทำหน้าที่ตรวจสอบหนังสือพิมพ์เท่าที่ควรจะเป็น จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวในงานวิจัยของอรนุช วานิชทวีวัฒน์ พบว่า หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ไม่มีนโยบายที่เข้าไปทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น โดยให้เหตุผลว่าไม่ใช่หน้าที่ของหนังสือพิมพ์ที่จะไปตั้งคนเป็นศาลในการที่จะไปชี้ว่าใครผิดใครถูก และถือว่าเป็นมารยาทของคนหนังสือพิมพ์ที่จะไม่แคะต้องกัน โดยถือหลักว่าหนังสือพิมพ์ทุกฉบับก็มีนโยบายในการทำงาน

เป็นของตนเอง และคิดว่าผู้ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบหนังสือพิมพ์น่าจะเป็นประชาชน เพราะประชาชนเองจะเป็นผู้ตัดสินใจว่าหนังสือพิมพ์ฉบับใดจะมีความน่าเชื่อถือมากกว่า และในขณะที่เขวกันหนังสือพิมพ์ทุกฉบับควรจะตรวจสอบและดูแลคนและหนังสือพิมพ์ของตนเองให้ดีกว่า ก่อนที่จะออกไปทำหน้าที่ตรวจสอบหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น

จากงานวิจัยของอรนุช วานิชทวีวัฒน์ จะเห็นได้ว่า การตรวจสอบควบคุมหนังสือพิมพ์จากหนังสือพิมพ์ด้วยกันเองมีน้อยมาก ทั้ง ๆ ที่หนังสือพิมพ์ควรจะทำหน้าที่สอดส่องซึ่งกันและกัน เพราะหากเกิดมีข้อผิดพลาดประการใด จะได้นำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น จากการทำหนังสือพิมพ์มีการตรวจสอบกันเองน้อยเกินไป จึงนำสันนิษฐานได้ว่า การขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์น่าจะมีส่วนที่เกิดจากการควบคุมตรวจสอบของหนังสือพิมพ์ด้วยกันเองมีน้อยเกินไป ทำให้นักหนังสือพิมพ์ไม่เกรงกลัวที่จะถูกเปิดเผยหรือตีแผ่ความจริงให้สาธารณชนรับทราบ การนั่งเทียน เขียนข่าว จึงยังเป็นสิ่งที่มีให้เห็นอยู่ในหน้าหนังสือพิมพ์

ปัจจัยส่วนบุคคลของนักหนังสือพิมพ์

ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีผลก่อให้เกิดปัญหาการขาดความรับผิดชอบต่อทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ก็คือ ปัจจัยส่วนบุคคลของนักหนังสือพิมพ์ อันได้แก่ ความเห็นแก่ตัว ขาดสำนึกรับผิดชอบต่อนักหนังสือพิมพ์ ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของนักหนังสือพิมพ์ และความไม่รู้ของนักหนังสือพิมพ์อันเนื่องมาจากภูมิหลังทางการศึกษาไม่ได้ผ่านการเรียนรู้งานทางด้านหนังสือพิมพ์มาโดยตรง รวมถึงความไม่รู้อันเกิดจากการขาดพื้นความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่ดีพอ

ความเห็นแก่ตัวและขาดสำนึกรับผิดชอบต่อนักหนังสือพิมพ์

อมร รักษาศักดิ์ ได้กล่าวถึง ธรรมชาติของมนุษย์ไว้ว่า ธรรมชาติที่มนุษย์ยังคงดำรงชีวิตอยู่ในสังคม การแข่งขัน ชิงดี ชิงเด่น การเอาเปรียบและการเห็นแก่ตัวก็ยังคงเป็นธรรมชาติส่วนหนึ่งของมนุษย์

ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ หากมนุษย์แต่ละคนคำนึงถึงแต่ตัวเอง แสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตัวเองโดยไม่คำนึงถึงสังคมส่วนรวม สังคมก็จะเต็มไปด้วยความวุ่นวายสับสน แข่งแข่ง เอารัดเอาเปรียบ และหาความสุขไม่ได้

ในฐานะที่นักหนังสือพิมพ์เป็นเสมือนตัวแทนของประชาชนในการทำหน้าที่สอดคล้องการทำงานของรัฐ ทำหน้าที่เป็นกระจกสะท้อนภาพสังคม และรายงานข่าวสารตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น หากนักหนังสือพิมพ์กระทำการใด ๆ ลงไปโดยไม่ถูกต้องเหมาะสม ตกเป็นทาสของนายทุน ละเลยบทบาทการทำหน้าที่ของตน คำนึงถึงแต่ผลประโยชน์ของตัวเอง แสวงหาความก้าวหน้าให้แก่ตัวเองโดยไม่คำนึงถึงความรับผิดชอบที่ตนต้องมีต่อสังคมแล้ว สังคมก็จะเกิดความวุ่นวายเป็นอย่างมาก เนื่องจากงานหนังสือพิมพ์เป็นงานที่แพร่กระจายสู่สาธารณะ หากสิ่งที่น่าสนใจออกไปไม่ถูกต้องเหมาะสมก็จะเกิดผลกระทบต่อสังคมอย่างมาก

ปัญหาเรื่องบทบาทการทำหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์และปัญหาเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมของนักหนังสือพิมพ์เป็นเรื่องที่กล่าวถึงกันมาก และได้มีผู้ให้ความสนใจศึกษาในเรื่องนี้

วัฒนา พัฒนพงศ์ และคณะ (2530) ได้ทำการศึกษาสาเหตุที่สื่อมวลชนแสดงบทบาทในทางที่ไม่สร้างสรรค์ โดยทำการสัมภาษณ์กลุ่มนักวิชาการและสื่อมวลชน โดยให้ 2 กลุ่มนี้เสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาดังกล่าว ผลการสัมภาษณ์พบว่า การที่สื่อมวลชนแสดงบทบาทในทางที่ไม่สร้างสรรค์ เกิดจาก การที่สื่อมวลชนและผู้ที่เกี่ยวข้องบางคนเห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตน ขาดความสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งสาเหตุดังกล่าวนี้เป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้สื่อมวลชนแสดงบทบาทในทางที่ไม่สร้างสรรค์ จากจุดนี้ ทำให้สันนิษฐานได้ว่า ความเห็นแก่ตัวและขาดสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมของนักหนังสือพิมพ์เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลทำให้นักหนังสือพิมพ์ขาดความรับผิดชอบต่อสังคม

ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของนักหนังสือพิมพ์

การกระทำที่ผิดพลาดอันนำไปสู่ปัญหาการขาดความรับผิดชอบต่อสังคมของนักหนังสือพิมพ์ในบางครั้งก็เกิดจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของนักหนังสือพิมพ์ เนื่องจากปัญหาทางจริยธรรมของสื่อมวลชนเป็นปัญหาที่ยากต่อการตัดสินใจในการเลือกกระทำ การตัดสินใจที่ผิดพลาดทำไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลและสังคมได้

จากจุดนี้สันนิษฐานได้ว่า ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของนักหนังสือพิมพ์ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่อาจทำให้ให้นักหนังสือพิมพ์กระทำการใด ๆ ไปโดยผิดพลาดซึ่งนำไปสู่ปัญหาขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ที่มีต่อสังคม

ความไม่รู้ของนักหนังสือพิมพ์

เมื่อมองปัญหาการขาดความรับผิดชอบต่อทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ ในบางครั้ง จะพบว่า การกระทำที่ผิดพลาดอันก่อให้เกิดปัญหาดังกล่าวนี้เกิดขึ้นมาจาก ความไม่รู้ของนักหนังสือพิมพ์ เนื่องจาก การเข้ามาประกอบอาชีพของนักหนังสือพิมพ์ วิชาชีพนี้เป็นวิชาชีพที่เปิดกว้าง ไม่มีการกำหนดคุณสมบัติของนักหนังสือพิมพ์ที่แน่นอน ทั้งในแง่ระดับการศึกษาขั้นต่ำ สาขาที่สำเร็จการศึกษา รวมถึงไม่ต้องมีการสอบเพื่อขอใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ จุดนี้อาจทำให้การเข้ามาเป็นนักหนังสือพิมพ์ไม่ได้มีมาตรฐานในการกั่นกรองคุณสมบัติอย่างถี่ถ้วน ดังเช่น วิชาชีพแพทย์ ทนายความ วิศวกร ฯลฯ ที่จะต้องจบการศึกษาจากสาขาวิชานั้น ๆ มาโดยตรง และต้องผ่านการสอบเพื่อขอใบอนุญาตก่อนจึงจะประกอบวิชาชีพได้ การผ่านการเรียนรู้ และผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ที่แตกต่างกันก็มีส่วนทำให้นักหนังสือพิมพ์แต่ละคนมีความคิดเห็นและทัศนคติต่อเรื่องต่าง ๆ รวมถึงมีพฤติกรรมในการตัดสินใจเลือกกระทำที่แตกต่างกันได้

ในงานวิจัยของ David E. Boeyink (1994) พบว่า การเรียนรู้จากแหล่งที่แตกต่างกันและการมีภูมิหลังทางการศึกษาที่แตกต่างกันของนักหนังสือพิมพ์มีผลทำให้มุมมองและทัศนคติของนักหนังสือพิมพ์แต่ละคนที่มีต่อจริยธรรมหรือจรรยาบรรณแตกต่างกัน สาเหตุที่มุมมองและทัศนคติของนักหนังสือพิมพ์ในเรื่องดังกล่าวแตกต่างกันก็เนื่องมาจาก นักหนังสือพิมพ์แต่ละคนมีพื้นฐานทางครอบครัวที่แตกต่างกัน มีการเรียนรู้จากสถาบันการศึกษาและที่ทำงานที่แตกต่างกัน ด้วยเหตุต่าง ๆ เหล่านี้ จึงทำให้ทัศนคติของนักหนังสือพิมพ์แต่ละคนที่มีต่อจริยธรรมหรือจรรยาบรรณมีความแตกต่างกัน

จากการผ่านการเรียนรู้และผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่แตกต่างกัน นอกจากจะทำให้ความคิดเห็นและทัศนคติแตกต่างกันแล้ว การตัดสินใจในการเลือกกระทำของนักหนังสือพิมพ์ก็อาจแตกต่างกันไปด้วย นักหนังสือพิมพ์ที่เข้ามาใหม่ที่ไม่ได้เรียนทางด้านหนังสือพิมพ์มาโดยตรงอาจมีปัญหาในการตัดสินใจเลือกกระทำ เพราะเขาไม่ได้ผ่านการศึกษามา

โดยตรงและไม่ได้ผ่านการฝึกความชำนาญต่าง ๆ ก่อนที่จะเริ่มประกอบอาชีพ จุดนี้อาจก่อให้เกิดปัญหาขึ้นได้ เพราะในบางครั้งการตัดสินใจเลือกกระทำที่ผิดพลาดอันเกิดจากความไม่รู้เนื่องจากภูมิหลังทางการศึกษาไม่ได้เรียนมาทางนี้ อาจก่อให้เกิดผลเสียหายนต่อสังคมอย่างมาก งานของหนังสือพิมพ์เป็นงานที่แพร่กระจายไปยังสาธารณะ หากมีข้อผิดพลาดประการใดเกิดขึ้น อาจส่งผลเสียหายนอย่างใหญ่หลวง

นอกจากนี้ความไม่รู้ของนักหนังสือพิมพ์อีกปัญหาที่กำลังได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากคือ เรื่องของพื้นความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ของนักหนังสือพิมพ์

ในสหรัฐอเมริกา ประชาชนแสดงความเป็นห่วงเกี่ยวกับคุณภาพในด้านพื้นความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ของสื่อมวลชนเป็นอย่างมาก เพราะพวกเขาเห็นว่า การที่สื่อมวลชนไม่มีพื้นความรู้ที่ดีพอ จะก่อให้เกิดการรายงานข่าวที่ผิดพลาด และนำไปสู่ความไม่เชื่อถือของผู้่านที่มีต่อสื่อ

(Braman , 1988)

ปัญหาดังกล่าวในสังคมไทยก็มีให้เห็นกันอยู่เป็นประจำ ปัญหานี้ได้ถูกนำมาวิพากษ์วิจารณ์ทั้งในวงการวิชาชีพหนังสือพิมพ์และวงการศึกษามากมายหลายฝ่ายพยายามหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว เนื่องจากเห็นว่า ปัญหานี้มีความสำคัญเพราะหากนักหนังสือพิมพ์ไม่มีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่ดีพอ แต่ไปเสนอเรื่องดังกล่าวออกไปสู่สาธารณะ จะก่อให้เกิดการรายงานข่าวที่ผิดพลาดอันนำไปสู่ผลเสียหายนต่อสังคมและบุคคลที่ถูกกล่าวหา

จะเห็นได้ว่าความไม่รู้ของนักหนังสือพิมพ์ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลให้ในบางครั้งนักหนังสือพิมพ์กระทำการไปโดยผิดพลาดซึ่งนำไปสู่ปัญหาการขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ที่จะมีผลกระทบต่อสังคม

จากปัจจัยต่าง ๆ ที่ได้กล่าวถึงไปทั้งหมดนี้ จึงน่าที่จะสันนิษฐานได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีผลทำให้หนังสือพิมพ์กระทำการใด ๆ ไปโดยขาดความรับผิดชอบต่อทางจริยธรรม

สมมติฐานการวิจัย

1. นักหนังสือพิมพ์ที่มีสถานภาพ และ ภูมิหลังทางการศึกษาที่แตกต่างกันจะมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ที่แตกต่างกัน
2. นักหนังสือพิมพ์ที่มีสถานภาพ ภูมิหลังทางการศึกษาและระดับความรู้ที่เกี่ยวกับจรรยาบรรณที่แตกต่างกันจะมีทัศนคติต่อจรรยาบรรณวิชาชีพหนังสือพิมพ์ที่แตกต่างกัน